

“Aquesta treva és un pas fort”

L'alto-el-foc anunciat per ETA ha obert una nova possibilitat de resoldre definitivament el conflicte armat a Euskadi. Tres dirigents històrics del nacionalisme basc, Xabier Arzalluz, ex-president del PNB; Julen Madariaga, fundador d'ETA i membre d'Aralar; i Tasio Erkizia, dirigent de l'esquerra 'abertzale', analitzen a fons la transcendència d'aquest moment. Arzalluz, a més, fa una profunda reflexió sobre els fonaments de la nació i el nacionalisme bascos.

Xabier Arzalluz (Azkoitia, Guipúscoa, 1932), ex-president del PNB i un dels personatges més emblemàtics del nacionalisme basc, explica com veu el moment actual, arran de la treva d'ETA, i repassa els fonaments de la nació basca.

“És difícil que els de les pistoles deixin les armes”

ETA ha anunciat una altra treva. Creieu que el País Basc es troba, finalment, a les portes de resoldre el conflicte armat?

—Aquesta treva arriba en un moment tèrbol de la política espanyola. El debat que hi ha ara en el món basc és per a demanar a ETA que deixi la violència i que agafi la via electoral. Tot això que ells anomenen l'esquerra basca és enormement dividit. La majoria que no són d'ETA són partidaris de deixar les armes. Aquests accepten les nostres tesis: que totes dues coses, armes i política, no són compatibles. Però ETA creu que sí. Els qui estan a la presó potser són favorables a deixar les armes, però els de les pistoles, és difícil. Per a aquest món, això és una sortida difícil. Batasuna, Otegi i alguns altres volen que es deixin les pistoles. Els conec i n'estic segur. Algun altre no, però els més representatius, sí. Jo ara no sé qui hi mana, allà dins. Estic desconnectat. Però sí que crec que a Batasuna veuen clar que si ETA no deixa les armes ells aniran a la seva, i condemnaran la violència. Això posaria ETA en una situació difícil. Batasuna ha amenaçat de fer això però mai no ha acabat de fer el pas. Hi ha hagut fins ara un respecte reverencial, excessiu, cap a ETA, en tot aquest món.

—Aquesta vegada, però, la treva és seriosa?

—Potser aquesta vegada la treva és seriosa. Aquesta treva és un pas fort per a ETA, no és cap bajanada. Per la manera com estan organitzats, no és

fàcil de comunicar les decisions a tots els membres. Ara, allò dels punys enlaire al comunicat... Se'ls podien haver ficat a la butxaca. Han fet el seu xou.

—Quina diferència hi ha entre aquesta treva i les anteriors?

—Els termes són diferents. Ara posen les coses més clares. Continuen pensant que per a resoldre el problema fa falta un procés llarg, però reconeixen la territorialitat. França mai no acceptarà l'autodeterminació, i Madrid tampoc, que per això té l'exèrcit. A més, ETA ho fa impossible en el comunicat. Que si busquem això, que si oferim això altre. Són els únics que ofereixen, perquè França i [Alfredo Pérez] Rubalcaba [ministre d'Interior del govern espanyol] no els donen res. Només els diuen que deixin les armes. Hem avançat, això sí. Si jo manés, afavoriria el desenvolupament de la idea que proposa ETA, però Madrid no vol donar cap contrapartida. Comparant-ho amb uns altres llocs, no veig cap altra situació similar al món en què s'hagi fet una negociació sense contrapartides. L'única cosa seria que [José Luis Rodríguez] Zapatero [president del govern espanyol] i companyia hi veiessin una ajuda per a fer un tomb electoral a favor seu. És l'única cosa que veig que podria ajudar a posar fi a aquesta situació.

—Però el comunicat d'ETA indica que alguna cosa ha canviat?

—Jo no veig que hagin canviat gaires coses. ETA deixa d'actuar, però no sabem fins quan. A l'altra treva [el

març del 2006], en què nosaltres vam intervenir, la cúpula ens va dir que seria per a tres mesos. Al final es va mantenir més temps, fins que hi hagué [l'atemptat de] Barajas [el desembre del 2006]. Nosaltres volíem que ho allarguessin, però hi va haver un moment que tot es va reventar. Ara, quan parlen de treva, potser ja tenen una data posada. No ho sé, no hi tinc tracte.

—L'alto-el-foc permanent, respon a una voluntat de pau per part d'ETA o a la pressió de la policia?

—Collonades, això de la pressió policíaca. Madrid ha perdut aquesta guerra. Durant cinquanta anys ho han intentat amb tota mena de mètodes: els afusellaments del franquisme, els estats de setge, les tortures, i no se n'han sortit. És molt fort tenir ocasions de pau i deixar-les passar. Són així. No donen cap oportunitat i només diuen que els d'ETA són a les acaballes. Si no se n'han sortit, per què caram parlen tant?

—ETA mira de salvar els mobles?

—ETA hi és present, però ja no els queda gaire capacitat, ni material ni intel·lectual. Si en tinguessin haurien pogut, per exemple, fer una operació aprofitant el caos originat per la vaga de controladors aeris. Aquell dia, atacant uns quants objectius estratègics ben escollits, haurien fet un ensurt fortíssim al poder i a tot el país. Allò hauria tingut un gran efecte. Però no tenien capacitat de reacció. Ni es van moure.

—Segons el vostre parer, quina hauria de ser l'actitud del govern espanyol en aquest moment?

—Negociar. Una vegada vaig dir al rei a la Zarzuela —on val a dir que jo no he demanat mai audiència, però, per culpa del protocol que absurdament acceptem tots, formalment consta que la vaig demanar jo— que creia que calia negociar. “Amb qui, amb ETA?”, em va demanar. “I que dirà la Guàr-

KARLOS CORBELLA

“Els qui presumeixen de ser d’esquerres són iconoclastes amb la història”

KARLOS CORRELLA

“Sabino Arana no era racista. Era un catòlic, massa catòlic”

dia Civil”, va afegir. No va parlar de l'exèrcit.

—Quins creieu que són els mínims amb què ETA estaria disposada a dissoldre's?

—No ho sé. Al final serà allò que Batasuna demani. Les contrapartides han de venir del cos polític. Jo sempre he estat del parer que ETA no ha de negociar res.

—Una sortida per als presos serà l'única contrapartida que demanarà ETA?

—Aquest aspecte entrarà en la quota. No poden negociar el final deixant la seva gent a la presó. [Adolfo] Suárez [ex-president del govern espanyol] en va extradir molts. La qüestió dels presos s'ha de resoldre si es vol solucionar tot el problema.

—Ara que sembla que podria acabar-se la violència al País Basc, per a què creieu que han servit cinquanta anys d'ETA?

—El tema de fons és per què va sorgir. Jo he conegut ETA des que va néixer, al meu temps. Recordo personatges fundadors, que van venir al PNB i que després se'n van anar. Això

“Armes i política no són compatibles”

“El PSOE de vegades és tan dúctil que fa fàstic”

ho he viscut. En conec molts. Gent que demanava armes a [José Antonio] Aguirre [president del govern basc del 1936 al 1960]. Eren gent catòlica, practicant. Aleshores no hi havia ni marxisme ni res d'allò, només empenyament. Quan la política d'Aguirre amb els aliats va fracassar, van considerar que no hi havia cap més camí que les armes. Un que durant la guerra es va apuntar a les milícies i es reien d'ell, els responia que un dia la pàtria necessitaria homes que sabessin fer servir les armes. I parlo d'un temps en què ETA encara no existia. Eren sanguinaris, aquella gent? No. Eren persones molt normals, catòlics. Però

tenien una força interior tremenda. El règim de Franco era odiós. Aixecar-se en armes contra Franco era legítim. El pare [Juan de] Mariana [teòleg del segle XVII] ja deia que era lícit matar el tirà quan no hi havia cap més manera d'abatre'l.

—Però, què ha aportat ETA a la lluita del poble basc per la seva llibertat?

—Ha aportat la forma més extrema de lluitar contra la tirania. Si ha servit o no, això ja és una altra cosa. Però no es pot dir que no tingués legitimitat. No es pot condemnar que hi hagi gent que es va aixecar en armes contra la dictadura.

—Creieu que l'esquerra independentista obtindrà la legalització per a poder-se presentar a les eleccions municipals del mes de maig?

—Tot dependrà del càlcul que faci Rubalcaba. Si a ells els interessa o no. A les municipals anteriors, Rubalcaba va deixar que l'esquerra *abertzale* es presentés en uns llocs i en uns altres no. En general, els va deixar presentar-se allà on sabia que perjudicarien el PNB i no pas el PSOE. Els van deixar presentar-se perquè saben que ens perjudicarien a nosaltres. I va ser així. Si l'esquerra *abertzale* es presenta en aquestes eleccions, el PNB perdrà alcaldies importants. És possible que torni a passar.

—No sembleu gaire content amb el PSOE...

—El PSOE a vegades és tan dúctil que fa fàstic. Al PSOE el van començar a doblegar amb la manifestació per Ernest Lluch a Barcelona [l'any 2000]. Allà es va demanar diàleg i el PSOE s'hi va mostrar a favor. Però el PP, amb una nota pública, el va obligar a posar-se de la seva banda. El PP va imposar els seus criteris al PSOE i aquest va claudicar, va acceptar les tesis del PP. És quan el PP va revitalitzar el tema de les víctimes i va agafar ETA com a bandera política. El PSOE es va replugar. El període de Zapatero ha estat un període infaust per a la política. El PP tornarà amb tot això.

—Com veieu, doncs, un possible retorn del PP al poder?

—Això afectaria molt. El PP és allò que és, encara que [Mariano] Rajoy sigui d'una línia més moderada que

els altres. Però, tal com van les coses, la tornada és inevitable. El PSOE és un partit fracassat, buit de cap iniciativa i de credibilitat. I encara més Zapatero, fins al punt que Rubalcaba ja es perfila com a president. Malament van les coses quan un ministre d'Interior, un policia, es converteix en el successor. El PP tornarà amb les coses que diu. De manera que res d'arreglar el tema: tornaran a la idea de destruir ETA i, quan estigui vençuda, obligar-la a lliurar les armes i demanar perdó en públic. Són la dreta pura i dura i no crec que actuïn d'altra manera. És el franquisme sociològic. Allò que puguem dir nosaltres, no val res de res. Vindrà la restauració del franquisme en la mesura que sigui possible. Amb els mateixos límits que va posar Franco.

—**Vau presidir el Partit Nacionalista Basc (PNB) del 1980 al 1984 i del 1985 al 2004. Ara que ja us heu apartat de la direcció, com veieu el PNB actual?**

—Ara per ara, el veig molt prudent. Podria ser un partit català, fins i tot. Això és culpa del bàndol que mana ara, que pensa d'aquesta manera. Jo no hi estic d'acord.

—**El PNB va tancar una etapa amb la pèrdua del govern i la retirada de Juan José Ibarretxe, que fou lehendakari del 1999 al 2009. Durant el darrer mandat, ell va proposar un nou estatut polític per a Euskadi, l'anomenat *pla Ibarretxe*. Creieu que el PNB li va donar prou suport?**

—En aquell moment, sí. Però hi va haver gent de dins del partit que no estava d'acord amb ell i el van sabotjar. Jo crec que avui Ibarretxe hauria de ser el líder del PNB. Ell ho va deixar. No es va quedar, tot i que els donava cent voltes a aquests d'ara. Però no ho va fer. Se'n va anar. D'això no n'he parlat amb ell, però estic segur que si volgués i es presentés per a tornar a dirigir el partit, guanyaria de sobres. I si fos el candidat a les eleccions al parlament basc, també les guanyaria. Jo crec que no es presenta perquè veu que hi ha un sector del PNB que no li fa costat, però si li donessin suport, de segur que faria el pas. És la meua opinió. Avui el lideratge del partit no té el suport de tothom. Jo no en compto dos de PNB, sinó quatre.

LA NACIÓ BASCA

“Els bascos vam ser annexionats a Castella a la força”

Quin pes ha tingut la història en els fonaments del nacionalisme basc?

—La història hi ha tingut molt de pes. Jo em vaig fer nacionalista per la història. Llegint llibres, a casa o fora de casa, com els de [José Miguel de] Barandiaran, que és el nom més mític de la cultura basca; un home que a més de ser antropòleg es va dedicar també a l'arqueologia. Barandiaran va recollir contes i antics mites en un llibre que és molt interessant. Aquells mites jo els havia sentits a casa en boca de la meua mare. Eren coses arrelades al poble i que s'havien transmès de generació en generació. Això influeix molt. Jo em vaig criar en un lloc on només es parlava èuscar i la gent pràcticament no sabia castellà. Aquella situació era molt diferent de

l'actual. A la població immigrant no els vagis a explicar aquestes coses. Vulgues no vulgues, aquest pòsit t'aporta un concepte del teu poble, de la seva història i de tu mateix que canvia completament la situació. El dolmen d'Aralar, per exemple: sempre sento alguna cosa quan el visito, sento que allà hi ha els meus avantpassats i que hi ha hagut una transmissió dels qui van arribar aquí fa més de 5.000 anys. Els mites, en el seu significat, són falsos, però tenen sempre alguna cosa de real.

—**A Catalunya el nacionalisme té grans mites històrics, com l'Onze de Setembre o la guerra dels Segadors. Quins són els grans mites bascos?**

—Hi ha mites històrics, com, per exemple, quan Àlaba, Biscaia i Guipúscoa van passar a Castella. El mite diu que ai-

KARLOS CORBELLA

“Els termes estat basc o nació basca ja es formularen al segle XVIII”